

*Mamy tylko jedną Ziemię,
a jej przyszłość zależy od każdego,
na pozór niewielkiego, ludzkiego działania,
zależy od każdego z nas.*

Florian Plit

OD NAJMŁODSZYCH LAT Z EKOLOGIĄ ZA PAN BRAT

Dzielnicowy program edukacji ekologicznej

Wstęp

Świat przyrody jest fascynujący, piękny i tajemniczy. Dostarcza nam on pozytywnych emocji oraz wzbudza zainteresowanie i podziw, wciąż odkrywamy go na nowo. Obcowanie z przyrodą daje spokój, co jest pewnym rodzajem terapii i dlatego już od najwcześniejszych lat życia człowieka należy tak kształtować jego sposób myślenia i zachowania, aby umiał o nią zadbać. W czasach gwałtownych zmian oraz szybkiego rozwoju cywilizacji pojęcia: ekologia, edukacja ekologiczna, ochrona środowiska nabierają coraz większego znaczenia. Zanieczyszczone powietrze, woda, gleba, obumierające drzewa, ginące zwierzęta – „wołają o pomoc”. Problem ten dotyczy wszystkich mieszkańców naszej Ziemi, dlatego też ochrona środowiska przyrodniczego jest koniecznością.

Dziecko w wieku przedszkolnym wchodzi w aktywne relacje ze swoim społecznym i przyrodniczym środowiskiem, nawiązuje żywy i silny kontakt z przyrodą, Dlatego od najwcześniejszych lat należy rozpocząć już kształtowanie właściwej postawy człowieka wobec środowiska. Poznawanie przyrody, przeżywanie jej piękna i bogactwa, stwarzanie warunków bezpośredniego kontaktu z nią zapewnia dziecku bio-społeczny rozwój. Należy dostarczać mu możliwości poznawania przyrody poprzez aktywny i bezpośredni kontakt z nią i jej zjawiskami. Przedszkolak powinien obserwować, badać, eksperymentować. Dzięki temu stosunek dziecka do obiektów przyrodniczych, ekosystemów stanie się bardziej osobisty. Edukacja z zakresu ochrony oraz kształtowania środowiska człowieka powinna więc stanowić składową część działalności dydaktyczno –wychowawczej nauczyciela i rodziców.

Pracując w parciu o program ekologiczny „**Od najmłodszych lat z ekologią za pan brat**”, mamy możliwość wprowadzić dzieci w świat najbliższego nam środowiska przyrodniczego. Program powinien zainspirować nauczycieli do stosowania nowatorskich form i metod pracy, a także integrowania poszczególnych obszarów edukacyjnych. Tematy oraz sposoby realizacji programu mają przede wszystkim pobudzić dzieci do samodzielnego działania, poszukiwania i myślenia. Głównym zadaniem podczas realizacji treści zawartych w tym programie jest, aby potrzeba poznania wynikała z zainteresowania samego dziecka. Poznawanie świata za pomocą działania i zmysłów jest dla niego sprawą naturalną. Gdy w wieku przedszkolnym wpojmy dzieciom umiłowanie przyrody, to będzie im ono towarzyszyć w ciągu całego życia.

Założenia programu

Dzieci są aktywnymi obserwatorami tego, co się wokół nich dzieje i nie mają jeszcze wykształconych złych przyzwyczajęń. Nabywanie przez dziecko świadomości ekologicznej, odpowiedzialnego działania na rzecz ochrony i poprawy środowiska człowieka, wymaga systematycznego i celowego działania nauczyciela.

Program „**Od najmłodszych lat z ekologią za pan brat**” przeznaczony jest dla dzieci w wieku 5-6 lat, uczęszczających do wolskich przedszkoli w roku szkolnym 2020/2021.

Zawarte w programie treści zostały podzielone na propozycje/tematykę działań planowanych w kolejnych miesiącach. Mogą być one jednak realizowane w dowolnej kolejności i modyfikowane przez nauczycieli, którzy zechcą wnieść do niego własne pomysły. Należy umożliwić dzieciom, na różnych poziomach, poszerzenie i pogłębianie wiadomości zgodnie z ich wzrastającymi możliwościami intelektualno – percepcyjnymi. Dobierać metody i formy w taki sposób, aby zajęcia i podejmowane działania były ciekawe, pobudzały do myślenia, poszukiwania, a przede wszystkim do działania.

Założenia oraz proponowane działania w programie „**Od najmłodszych lat z ekologią za pan brat**” są zgodne z podstawą programową wychowania przedszkolnego zawartą w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r.

Cele główne:

- Rozbudzanie u dzieci zainteresowań przyrodniczych; dostrzeganie i poznawanie piękna otaczającej nas przyrody;
- Kształtowanie i podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska w tym kształtowanie postawy ekologicznej;
- Poszerzenie oferty dydaktycznej wolskich oddziałów przedszkolnych;
- Integrowanie wolskich środowisk oświatowych.

Cele szczegółowe programu:

- Uświadomienie znaczenia i piękna otaczającego środowiska naturalnego;
- Zdobywanie, pogłębianie i utrwalanie wiadomości na temat życia roślin i zwierząt;
- Rozwijanie poczucia troski i odpowiedzialności o obecną i przyszłą jakość życia (stan środowiska przyrodniczego) na Ziemi;
- Aktywne uczestnictwo w poznawaniu przyrody poprzez bezpośrednią obserwację, eksperymentowanie, poszukiwanie; formułowanie wniosków i spostrzeżeń;

- Zapoznanie z przyczynami i skutkami zanieczyszczenia środowiska (wód, powietrza, gleby);
- Zapoznanie z zasadami i sposobami ochrony środowiska przyrodniczego (i rozumienie konieczności ich przestrzegania);
- Włączanie w akcje i działania proekologiczne;
- Kształtowanie właściwych nawyków (oszczędzanie wody, energii, segregowanie odpadów – w celu recyklingu, itp.);
- Wdrażanie do podejmowania działań ekologicznych w najbliższym otoczeniu i we własnym życiu;
- Stwarzanie możliwości oddziaływania poprzez edukację dzieci na inne osoby (członków rodzin dzieci, innych ludzi);
- Poszerzanie zasobu słownictwa o znaczeniu przyrodniczo-ekologicznym;
- Wdrażanie do wyrażania swojego rozumienia świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w najbliższym otoczeniu za pomocą komunikatów werbalnych i pozawerbalnych: tańca, ruchu, impresji plastycznych, technicznych, teatralnych;
- Wspieranie wszechstronnego rozwoju dziecka.

Warunki realizacji programu:

Zajęcia z edukacji ekologicznej powinny odbywać się cyklicznie - jeden raz w tygodniu (w wyznaczonym na stałe dniu).

Formy i metody realizacji programu:

- Zadania praktyczno-badawcze (sadzenie i pielęgnacja roślin – np. w kąci przyrody w sali, ogrodzie przedszkolnym);
- Gry i zabawy dydaktyczne w terenie;
- Wyjścia i wycieczki (park, las, różne instytucje np. Muzeum Jeździectwa i Łowiectwa);
- Organizowanie spotkań z ekspertami (przedstawicielami instytucji), których praca związana jest ze środowiskiem przyrodniczym i jej ochroną;
- Przekazy literackie: opowiadanie, wiersze itp.;
- Zabawy tematyczne, dydaktyczne, badawcze, eksperymenty;
- Pogadanki, dyskusje, „burza mózgów”;

- Zabawy i zajęcia o tematyce przyrodniczej i ekologicznej z wykorzystaniem środków multimedialnych (filmy, tablica interaktywna, różnego rodzaju programy komputerowe, magiczny dywan - podłoga interaktywna, itp.);
- Zabawy z piosenką o treści ekologicznej, przyrodniczej;
- Udział w ogólnopolskich akcjach i działaniach na rzecz ochrony środowiska;
- Promowanie przez przedszkola działań na rzecz ochrony środowiska np. poprzez przygotowywanie i prezentację przedstawień o treści przyrodniczej i ekologicznej; (np. dla dzieci z innych przedszkoli szkół, rodziców);
- Przygotowywanie i umieszczanie w widocznych miejscach tzw. EKO – plakatów, stworzenie EKO – kącików/ EKO- tablic;
- Przygotowywanie konkursów dla dzieci o tematyce przyrodniczej i ekologicznej;
- Spotkania, warsztaty, szkolenia dla nauczycieli realizujących program;
- Fotorelacje placówek z realizacji programu na stronach Urzędu Dzielnicy Wola oraz własnych;
- Realizacja projektu badawczego „Ekologia”;
- Zorganizowanie wewnątrzprzedszkolnych konkursów dla dzieci i rodziców: plastycznych, recytatorskich, wokalnych w dowolnym terminie (do wyboru);
- „Ekologiczna choinka” w Urzędzie Dzielnicy Wola – ekologiczne ozdoby choinkowe przygotowane przez dzieci z wolskich placówek oświatowych;
- „Eko – moda na Balu Ekologa” – Powitanie Wiosny w OSIR;
- Dzielnicowy Konkurs Plastyczny „Coś ciekawego z materiału odpadowego” – kwiecień 2021;
- „Dzień Wolskiego Ekologa” – rejonowe zabawy terenowe podsumowujące realizację całorocznych działań (dyplom, odznaka „Wolski Ekolog”) – 21 maj 2021 r.

Proponowane działania/tematyka	Termin realizacji
<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie w salach stałych kącików przyrodniczych z eksponatami przyrody ożywionej i nieożywionej, dostosowanymi do aktualnej pory roku lub omawianych z dziećmi tematów; • Gromadzenie literatury o tematyce przyrodniczej, przyrządów do zabaw i działań badawczych (np. lupy, pipety, menzurki itp.); • Segregowanie z dziećmi odpadów zgodnie z aktualnymi zaleceniami; 	Cały rok szkolny
<ul style="list-style-type: none"> • Spacer w najbliższej okolicy przedszkola w celu obserwacji i poszukiwania pojemników do recyklingu; • Udział w ogólnopolskiej akcji SPRZATANIE ŚWIATA (24 września) - porządkowanie ogrodu przedszkolnego i najbliższej okolicy; • Utworzenie wspólnie z dziećmi „KODEKSU – MAŁEGO EKOLOGA” – prawa i obowiązki; • Organizowanie w przedszkolu zbiórki np. makulatury, baterii, zakrętek itp.; • Utworzenie w ogrodzie przedszkolnym KOMPOSTOWNIKA – wykorzystywanie odpadów organicznych; • Organizowanie zabaw i zajęć plastycznych z wykorzystaniem surowców wtórnych; 	Wrzesień
<ul style="list-style-type: none"> • Spacery i wycieczki po najbliższej okolicy przedszkola – obserwacja jesiennej przyrody; • Gromadzenie w kącikach przyrody tzw. „Darów Jesieni” (dary lasu, warzywa, owoce); • „Zdrowie na talerzu” – zajęcia kulinarne z wykorzystaniem sezonowych warzyw lub owoców; • Wykorzystywanie materiału przyrodniczego do zajęć dydaktycznych wg pomysłu nauczyciela (np. prac plastycznych, zabaw matematycznych – przeliczanie, porównywanie, klasyfikowanie, zabaw muzyczno-rytmicznych itp.); • Spacer do parku, lasu – zapoznanie z zasadami właściwego zachowywania się w parku, lesie; • Obchody Święta Drzewa (10 października) – np. posadzenie drzewka w ogrodzie przedszkolnym; 	Październik
<ul style="list-style-type: none"> • Znaczenie lasów i drzew w życiu zwierząt i ludzi; • „Lasy w niebezpieczeństwie!” – zapoznanie ze sposobami ochrony drzew; Eksperyment „Jak powstaje papier czerpany?”; • Las – dom ptaków i zwierząt - przygotowania zwierząt do zimy; • Udział w zajęciach o tematyce przyrodniczej i ekologicznej organizowanych przez różne instytucje np. w Muzeum Jeździectwa i Łowiectwa; • Parki, rezerваты – wyjaśnienie pojęć; zapoznanie z wybranymi chronionymi gatunkami roślin i zwierząt; 	Listopad

<ul style="list-style-type: none"> • Spacery w najbliższej okolicy przedszkola – obserwacja zmian zachodzących w zimowym krajobrazie; • Podejmowanie działań na rzecz pomocy zwierzętom: • „Poznajemy gości zimowej stołówki” – poznanie ptaków zimujących w Polsce, zakładanie karmników; dokarmianie ptaków podczas złych warunków atmosferycznych; • Organizacja zbiórki karmy i potrzebnych rzeczy dla zwierząt ze schronisk; • „Choinka dla zwierząt” – wycieczka do Puszczy Kampinoskiej; • „Ekologiczna choinka” – wykonanie ozdób choinkowych z naturalnych surowców (lub wtórnych); 	<p style="text-align: center;">Grudzień</p>
<ul style="list-style-type: none"> • „Skąd bierzemy prąd?” – poznawanie źródeł pozyskiwania energii i rodzajów elektrowni; • Zasady oszczędzania energii (np.: ciepło – zakręcanie kaloryferów podczas wietrzenia, energia świetlna - używanie energooszczędnych żarówek, wyłączanie urządzeń na tzw. standy (czuwaniu); fotowoltanika, paliwo ekologiczne – z odpadów, odłączanie z kontaktów zbędnych urządzeń elektrycznych, oświetlanie wybranych miejsc na czujniki tzw. fotokomórki itp.); • „Energia w naszym przedszkolu” – spacer po pomieszczeniach przedszkolnych w poszukiwaniu urządzeń działających na prąd; wdrażanie do poszanowania energii elektrycznej; • Teatrzyk cieni – eksperymentowanie ze światłem; 	<p style="text-align: center;">Styczeń</p>
<ul style="list-style-type: none"> • „Woda w różnej postaci” - zapoznanie z różnymi stanami skupienia wody (śnieg, lód, para, ciecz); doświadczenia ze śniegiem, lodem - zwrócenie uwagi na zanieczyszczenia; • „Komu i do czego potrzebna jest woda?” – poznawanie znaczenia wody w życiu człowieka, roślin i zwierząt; • „Dlaczego pada deszcz?” - poznanie obiegu wody w przyrodzie. Wyjaśnianie pojęcia „kwaśny deszcz” i jego negatywnego skutku; • „Chore rzeki i jeziora” - zapoznanie z przyczynami zanieczyszczenia wód i sposobami jej ochrony oraz jej oczyszczania; • „Kącik małego badacza” – zabawy badawcze z wodą (rozpuszczanie różnych substancji w wodzie, barwienie wody, parowanie i skraplanie, „co pływa, co tonie”, krystalizacja soli i cukru itp.); • Zabawy na śniegu i lodzie – przestrzeganie bezpieczeństwa zabaw; • „Oszczędzamy wodę” – poznanie sposobów oszczędzania; projektowanie plakietek, umieszczanie ich przy kranach w przedszkolu i domu; 	<p style="text-align: center;">Luty</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Światowy Dzień Dzikiej Przyrody (3 marca); • „W poszukiwaniu wiosny” – spacery w najbliższej okolicy, obserwacja przyrody; • „Wiosna na parapecie” – założenie hodowli roślin: siane rzeżuchy, 	<p style="text-align: center;">Marzec</p>

<p>owsa, kwiatów, sadzenie cebuli itp.; pielęgnacja oraz obserwacja wzrostu roślin;</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Czego do życia potrzebuje roślina?” – eksperymenty i doświadczenia z wodą i światłem; • Obchody Pierwszego Dnia Wiosny - przygotowanie „EKOLOGICZNEJ MARZANNY” (z odpadów, surowców wtórnych); 	
<ul style="list-style-type: none"> • Międzynarodowy Dzień Ptaków (1 kwietnia) - poszukiwanie i obserwacja ptaków w ogrodzie przedszkolnym, poznanie wyglądu i nazw wybranych ptaków, ich zwyczajów, jesienne migracje, wiosenne przyloty, budowanie gniazd; rysowanie, malowanie, konstruowanie ptaków wg pomysłów dzieci itp.); • „ Co to jest gleba?” – wyjaśnienie pojęcia; Komu i do czego jest potrzebna? – burza mózgów; • „Zanieczyszczenia gleby i sposoby jej ochrony” – pogadanki, prelekcje, filmy itp.; • Prace w ogrodzie przedszkolnym: sianie i sadzenie kwiatów, warzyw na wyznaczonych rabatach i klombach – pielęgnacja i obserwacja wzrostu roślin; • Obchody Międzynarodowego Dnia Ziemi (22 kwietnia) – udział w akcji „GODZINA DLA ZIEMI” - przygotowanie i umieszczenie w widocznych miejscach plakatów informujących o organizowanej akcji; • Wystawka prac z okazji obchodów Dnia Ziemi; 	Kwiecień
<ul style="list-style-type: none"> • Zabawy w plenerze – obserwacje przyrodnicze (z wykorzystaniem lup) owadów, roślin; • Dzień Niezapominajki – 15 maja; • „Co to jest powietrze?” – poszukiwanie odpowiedzi; • „Szukaj wiatru w polu” - zabawy z wiatrem, eksperymenty, doświadczenia; • „Chore powietrze” – zapoznanie z przyczynami zanieczyszczenia powietrza i sposobami jego ochrony; 	Maj
<ul style="list-style-type: none"> • Dzień Ochrony Środowiska (5 czerwca); • Wycieczka całodniowa do gospodarstwa agroturystycznego (lub innego miejsca przyrodniczego) - poznawanie zwierząt hodowanych na wsi oraz wyrobów z własnej ekologicznej hodowli; zabawy na łonie natury; • „Eko piknik” z udziałem rodziców z okazji Dnia Dziecka, Święta Rodziny itp. 	Czerwiec

Obszar ewaluacji:

Ewaluacja pozwoli sprawdzić czy zamierzone cele zostały osiągnięte i czy podjęte działania przyniosły zamierzone efekty. Pozwoli to na wyciągnięcie wniosków oraz kontynuowanie i poszerzanie działań. W celu sprawdzenia skuteczności i przydatności realizacji programu dane do ewaluacji będą pozyskiwane poprzez:

- sprawozdania z placówek;
- bieżące fotorelacje z podjętych działań.